

REGIONÁLNÍ POLITIKA A REGIONÁLNÍ ROZVOJ

Přednáška č. 9

REGIONÁLNÍ POLITIKA V EVROPĚ RESP. EVROPSKÉ UNII

9.1. Historie regionální politiky v Evropě – období před 2. světovou válkou

- 30. léta: **Velká Británie** postavena před problémem, jak řešit dopady hospodářské krize v klasických průmyslových regionech
- změny ve struktuře národního hospodářství Velké Británie se podepisují na regionální diferenciaci země → souvislost s jednostrannou ekonomickou orientací celé řady regionů, jež nebyly schopny pružně reagovat na strukturální změny
- již v roce 1934 byly ve Velké Británii vymezeny tzv. **zvláštní oblasti**, což můžeme v dnešní terminologii považovat za **problémové regiony**
- již v roce 1934 byla přijata legislativní opatření umožňující poskytnutí pomoci při vytváření pracovních příležitostí, a to především v jižním Walesu, severovýchodní Anglii, západním Cumberlandu a středním Skotsku
- tato legislativa představuje počátek systému britské regionální politiky a de facto **počátek evropské/světové regionální politiky**
- v poválečném období byly vymezeny tzv. rozvojové oblasti, které bez podstatných změn zůstaly zachovány až do konce 50-tých let
- významným byl zákon o městském a regionálním plánování, pomocí něhož se zavádělo osvědčení o průmyslovém rozvoji
- snadná a podporovaná dostupnost těchto osvědčení, především v rozvojových oblastech, výrazně ovlivnila lokalizaci nových průmyslových odvětví do problémových regionů, přičemž toto opatření omezovalo nadbytečnou expanzi v ekonomicky překrvených regionech

9.2. Evropská integrace – výchozí situace po 2. světové válce

- po katastrofickém období druhé světové války bylo velmi silným motivem založit formy politické a hospodářské spolupráce, jejichž důsledkem měla být vzájemná závislost zemí jako partnerů → byl to hlavní geopolitický důvodem k **nadnárodní integraci** demokratických států západní Evropy
- první fáze integrace v západní Evropě začala v rámci Rady Evropy, kde se od roku 1949 scházelo Poradní shromáždění složené z delegátů národních parlamentů
- tento institucionální model se stal v **roce 1951** příkladem pro založení **Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO)**, které mělo jako svou součást Společné shromáždění složené stejným způsobem
- ve výchozí situaci po druhé světové válce zdůraznilo založení ESUO (neboli Montánní unie) jasně vzájemnou provázanost geopolitických a geo-ekonomických zájmů západoevropských zemí
- hlavním **motivem** bylo **předejít německo-francouzskému napětí** spolu s rozhodnutím pokusit se **založit určitou formu postupné nadnárodní integrace v demokratické západní Evropě**
- ESUO mělo rovněž vytvořit **společný trh pro uhlí a ocel a umožnit společnou kontrolu plánování a využití příslušných surovin a produktů**

- účastnické země - **Belgie, Francie, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko a SRN** rovněž očekávaly, že integrace těchto odvětví umožní nadnárodní dělbu práce a tím přispěje k vyšší produktivitě a racionalizaci výroby
- **modernizace těžby uhlí a výroby oceli měla zjednodušit obnovu hospodářství zúčastněných zemí po druhé světové válce**
- v této první fázi můžeme již nalézt tři **základní motivy** evropské integrace:
  - 1) zajistit **společnou bezpečnost a mír**, vzájemně rozvíjet společné zkušenosti po období nacionalistických výbojů; sjednocením postupovat proti ohrožení komunismem a mocenským nárokům SSSR
  - 2) zájem **zvýšit hospodářskou prosperitu a stabilitu**, intenzivní obchod místo protekcionismu, a odbourání národního omezování volného pohybu zboží, lidí a kapitálu, nerušenému toku informací, výměně názorů
  - 3) zájem **znovu nabýt politickým sjednocením část moci**, kterou jako jednotlivé mocnosti a národní státy členské země hlavně během druhé světové války pozbyly
- tyto tři vzájemně se překrývající společné zájmy ukazují, jak důležitou okolností pro západoevropskou integraci bylo geopolitické rozdělení Evropy tzv. železnou oponou
- svou úlohu také sehrálo **francouzské úsilí zvrátit počáteční převahu Velké Británie v prvních poválečných letech**
- francouzské diplomacii se dostalo dostatečné podpory ze strany kontinentálních zemí a též USA podporovaly evropskou integraci
- **vojenská a ideologická hrozba sovětského komunismu a podpora USA byly klíčové sjednocující faktory**
- jako důsledek geopolitického rozštěpení, a také z velké části jako důsledek geoekonomického rozdělení Evropy, se proces evropské integrace odehrával v západní části kontinentu
- proces evropské integrace byl **kompromisem dvou přístupů** k nadnárodnímu sjednocování:
  - 1) první přístup je zaměřen na **hlubší integraci**, která vede k jednotné Evropě
    - je založen na **sdílení suverenity** a vytváření nadnárodních institucí
    - hlavními cíli tohoto postupu byly vytvoření hospodářské a měnové unie, a v oblasti obrany a zahraniční politiky politické unie → **KONFEDERÁLNÍ EVROPA**
  - 2) Druhý přístup je zaměřen na vytvoření podmínek **volného obchodu** a ostatních ekonomických vztahů a na **mezivládní spolupráci** v politických záležitostech při zachování suverenity členských zemí → **MEZIVLÁDNÍ EVROPA**
- s odstupem doby se dá říci, že **první přístup během dlouhého období poválečného rozdělení Evropy byl důležitější než přístup druhý**
- první přístup, čili budování konfederální Evropské struktury po krocích, byl základem při vytvoření ESUO a měl formu sektorové integrace s cílem integrace vybraných odvětví národních ekonomik členských zemí
- (vedle ESUO byl vytvořen EURATOM - Řím 1957, Evropské společenství pro atomovou energii)
- **institucionální struktura ESUO byla základním vodítkem při budování Evropského hospodářského společenství (EHS) a později EU**
- březen 1957: v **Římě** byly podepsány **smlouvy o Evropském hospodářském společenství (EHS) a o Euratomu**

- **Římské smlouvy** a zejména smlouva o EHS (**od roku 1967 nazvána Evropským společenstvím, čili ES**), jsou základními, právními a programovými dokumenty, a od roku 1957 byly rozšiřovány a doplňovány
- **smlouva o ES určila základní trajektorii vývoje evropské integrace až do velkých reforem z poloviny 80. let**
- instituce ES přijaly **duální strukturu** zahrnující jednak instituce nadnárodního charakteru, jednak instituce, které mají podobu mezinárodních organizací, kde jsou zastoupeny členské země a jež rozhodují na základě jednomyslnosti
- smlouva o ES ponechala **významnou roli členským státům – ty zůstaly hlavními aktéry a doplňujícími aktéry se staly nadstátní orgány Evropská komise (EK), Evropský parlament (EP) a Soudní dvůr (SD)**
- **členské země si ponechaly klíčovou kompetenci vytvářet ústavní pravidla ES**
- **nadnárodní instituce zasahovaly do vnitřních záležitostí členských zemí pouze ve velice konkrétních případech přesně zakotvených ve smlouvě**
- tyto základní instituce a způsob fungování nebyly zásadně modifikovány ani v pozdějších reformách smlouvy o ES
- **první krok k evropské integraci** učinilo šest států (Belgie, Francie, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko a Spolková republika Německo) vytvořením společného trhu uhlí a oceli → doufaly, že když vytvoří podmínky pro rovnocennou spolupráci vítězných a poražených států ve společných institucích, zajistí v Evropě mír
- těchto šest států se později rozhodlo vybudovat **Evropské hospodářské společenství (EHS)** založené na větším společném trhu s celou škálou zboží a služeb
- k 1. červenci 1968 mezi sebou **odstranily cla** a v průběhu šedesátých let zahájily **provádění společných politik, zejména zemědělské a obchodní**
- společenství mělo takový úspěch, že se k němu rozhodly přistoupit **Dánsko, Irsko a Spojené království** - v roce **1973**
- společenství si zároveň vytyčilo nové úkoly a zavedlo nové sociální, regionální a environmentální politiky
- pro provádění regionální politiky zřídilo v roce **1975 Evropský fond pro regionální rozvoj**
- na začátku 70. let si představitelé Společenství uvědomili, že musejí sladit svá hospodářství a že k tomu potřebují **měnovou unii**
- ve stejné době se však **Spojené státy rozhodly pozastavit konvertibilitu dolaru ve zlato**
- to vneslo na světové měnové trhy **velkou nestabilitu**, kterou ještě prohloubily ropné krize v letech 1973 a 1979
- zavedení **Evropského měnového systému (EMS) v roce 1979** stabilizovalo směnné kurzy a pomohlo členským státům provádět přísnější politiky, díky nimž mohly být vzájemně solidární a zároveň usměrňovat svá vlastní hospodářství
- v roce **1981** přistoupilo ke Společenství **Řecko**, v roce **1986** ho následovalo **Španělsko a Portugalsko**
- jejich přistoupení ještě více poukázalo na **naléhavost existence „strukturálních“ programů**, jakým byl například první Integrovaný program pro Středomoří (IPS) zaměřený na vyrovnání rozdílů ve stupni ekonomického rozvoje 12 členských států
- ve stejném období začínalo EHS výrazněji vystupovat na mezinárodní scéně

- se zeměmi Afriky, Karibiku a Tichomoří (zeměmi AKT) podepsalo sérii úmluv o obchodu a rozvojové pomoci, které vyvrcholily uzavřením Dohody z Cotonou v červnu 2000
  - pro Evropu - nejvýznamnější světovou obchodní mocnost - byly tyto dohody prostředkem k tomu, jak jednat a být viděna na mezinárodní úrovni
  - **celosvětová ekonomická recese na začátku osmdesátých let přinesla vlnu europesimismu**
  - v roce 1985 však znovu vysvitla naděje na oživení evropské dynamiky
  - Evropská komise pod předsednictvím Jacquese Delorse vydala „**Bílou knihu**“, podle níž měl být jednotný evropský trh dokončen do 1. ledna 1993
  - společenství tento ctižádostivý plán přijalo a zahrnuje ho do **Jednotného evropského aktu či Aktu o jednotné Evropě**, který byl podepsán v únoru 1986 a vstoupil v platnost 1. července 1987
- nejdůležitějším rozšířením a doplněním Římských smluv po roce 1957 staly:
- 1) **Akt o jednotné Evropě (AJE)** v roce 1986
  - 2) **Smlouva o Evropské unii** (Maastricht, 1992)
  - 3) **Amsterodamská smlouva** v roce 1997
  - 4) **Smlouva z Nice** v roce 2001
- podepsáním AJE projevil členské země snahu o rozšíření evropské integrace

9.3. Evropská integrace – po pádu rozdělené Evropy

- v roce 1989 se politickými reformami ve středoevropských zemích a pádem berlínské zdi významně **změnila politická situace v Evropě**
- 3. října 1990 došlo ke znovusjednocení Německa, země střední a východní Evropy se vymanily ze sovětské nadvlády a vydaly se cestou demokracie
- v prosinci 1991 přestal existovat Sovětský svaz
- rychlá desintegrace sovětského geopolitického bloku (hlavně Varšavský pakt), geo-ekonomického bloku (RVHP) a totalitního mocenského systému po roce 1989 zastihl **ES poměrně málo připravené**
- zásadní krok v politice vůči nově se demokratizujícím státům učinila ES v červnu 1989, když zřídila projekt nenávratné hospodářské pomoci **PHARE** (*Poland and Hungary: Aid for the Reconstruction of Economy*) s cílem podpořit v Maďarsku a Polsku reformní politiku
- v roce 1990 byl tento projekt též rozšířen o Bulharsko, Jugoslávii, Rumunsko a Československo
- zavedení všeobecného preferenčního systému uvolnilo obchod ES s těmito zeměmi a **ES odbourala nebo pozastavila kvóty na zboží z průmyslového sektoru** → výjimku tvořily uhlí, ocel a textil
- důležitá byla dohoda šéfů vlád z dubna 1991, kdy Evropská rada (ER) se přiklonila k názoru, že sjednocení Německa v říjnu 1990 neznamená zahájení procesu přijímání nového člana, ale okamžité začlenění NDR do SRN, včetně zvláštních finančních opatření
- rozpad geopolitického a geo-ekonomického bloku dominovaného SSSR umožnil též rychlé **začlenění Rakouska, Švédska a Finska do EU** (1995)

- fakticky byly tyto ekonomiky již patřičně provázány s ES/EU a zavedly z velké části již dříve různé technické normy a ekonomická pravidla (právo) kompatibilní se stávající EU
- vysoká ekonomická úroveň těchto tří států rychlé začlenění do EU v lednu 1995 podstatně zjednodušila
- **obyvatelstvo Norska již dohodnuté členství v EU v referendu odmítlo**
- měnila se také Evropská společenství:
- Členské státy vyjednaly novou smlouvu, kterou pak v **Maastrichtu v prosinci 1991** přijala Evropská rada (tedy prezidenti a/nebo předsedové vlád členských států) - **„Smlouva o Evropské unii“** vstoupila v platnost **1. listopadu 1993**
- Evropské hospodářské společenství bylo přejmenováno na **Evropské společenství (ES)**
- kromě toho tato smlouva připojila k existujícímu systému Společenství určité oblasti mezivládní spolupráce, čímž vytvořila **Evropskou unii (EU)**
- vymezila také pro členské státy nové ambiciózní cíle: **měnovou unii do roku 1999, evropské občanství, nové společné politiky** – včetně společné zahraniční a bezpečnostní politiky – a mechanismy pro vnitřní bezpečnost
- unie byla ve 2. polovině 90. let na cestě ke svému dosud nejviditelnějšímu úspěchu – nahrazení národních měn jednotnou evropskou měnou – **Eurem**
- 1. ledna 2002 byly ve 12 členských státech EU („eurozóně“) uvedeny do oběhu nové bankovky a mince
- Euro bylo postaveno na úroveň nejvýznamnějších světových měn – do začátku ve stejné paritě k dolaru
- na setkání v **Lisabonu v březnu 2000** Evropská rada přijala **kompletní strategii, která by měla modernizovat hospodářství Evropské unie a umožnit mu obstát na světových trzích v hospodářské soutěži s ostatními konkurenty** (např. Spojené státy a nově industrializované země)
- podle „**Lisabonské strategie**“ je nutné liberalizovat všechna odvětví, aby se **zvýšily podnikové investice a inovace, a modernizovat evropský vzdělávací systém podle potřeb informační společnosti**
- v polovině 90. let obdržela EU žádosti o členství celkem od **12 zemí**, zejm. zemí bývalého sovětského bloku (Bulharska, České republiky, Maďarska, Polska, Rumunska a Slovenska), od tří pobaltských zemí, které byly součástí Sovětského svazu (Estonska, Litvy a Lotyšska), od jedné bývalé jugoslávské republiky (Slovinska) a od dvou středomořských zemí (Kypru a Malty)
- **přístupová jednání** s kandidátskými zeměmi byla zahájena v Lucemburku v **prosinci 1997** a v Helsinkách v **prosinci 1999**
- Unie tak vykročila k největšímu rozšíření ve své historii
- jednání s deseti kandidátskými zeměmi byla dokončena 13. prosince **2002 v Kodani**
- Evropská rada učinila v Kodani jeden z nejvýznamnějších kroků v celém procesu evropského sjednocování → k **1. květnu 2004** se k EU může připojit deset dalších zemí: **Česká republika, Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko a Slovinsko**

9.3. Stručná historie evropské regionální politiky

Vznik a vývoj regionální politiky v EU (4 období):

- 1951-1973 Období "důvěry ve volný trh"

- 1974-1986 Zrod "evropské" regionální politiky
- 1987-1999 Směrem k hospodářské a sociální soudržnosti
- 2000-2006 Nová výzva - příprava na východní rozšíření

Období "důvěry ve volný trh" (1951 - 1973)

- počáteční fázi lze charakterizovat jako důvěru ve volný trh, od něhož se očekávalo **samovolné vyrovnání regionálních disparit**
- pro vytvoření volného trhu bylo zapotřebí odstranění obchodních bariér, proto se pozornost soustředila spíše na makroekonomické otázky
- mezi tehdejšími členy neexistovaly výraznější rozdíly (s výjimkou Itálie a Francie, které však prováděly vlastní regionální politiku již delší dobu)
- Římská smlouva zakotvila vznik **Evropské investiční banky**, která poskytuje půjčky a garance na projekty v méně rozvinutých regionech → vznikl **Evropský sociální fond** financující sociální politiku (v té době prováděnou nezávisle na regionální) a **Evropský zemědělský garanční a podpůrný fond**
- v roce 1968 bylo zřízeno **Generální ředitelství pro regionální politiku (DG XVI)**, které se stalo **koordinacím orgánem pro regionální politiku EU**
- v prvním období tedy dochází k posílení národní regionální politiky jednotlivých států bez společné koordinace.
- **pozornost** se soustředila zejména na **oblasti postižené útlumem těžkého průmyslu a zaostalé venkovské regiony**

Zrod "evropské" regionální politiky (1974 - 1986)

- toto období je charakteristické poklesem ekonomické dynamiky a nárůstem strukturálních krizí.
- navíc došlo k rozšíření o státy s méně rozvinutou ekonomikou (Irsko, Řecko) nebo s výraznými regionálními disparitami (Velká Británie)
- v této době došlo k výraznému **prosazení regionální politiky** především zásluhou Velké Británie - kolébky a tradiční země regionální politiky
- **Británie jako "čistý plátce", totiž vstupem do ES přišla o značné příjmy z cel, a právě regionální politika jí měla kompenzovat tyto ztráty** a pomoci restrukturalizovat staré průmyslové oblasti
- v roce 1974 byl za tímto účelem zřízen **Evropský fond regionálního rozvoje (ERDF)** jako základní nástroj spravování a financování regionální politiky
- v tomto období také začala **podpora přeshraniční spolupráce** v rámci úsilí vytvoření jednotného prostoru bez hraničních bariér
- ve druhém období lze již hovořit o "**společné**" **regionální politice** uskutečňované orgány ES na nadnárodní úrovni, která se zaměřovala především na restrukturalizaci starých průmyslových regionů

Směrem k hospodářské a sociální soudržnosti (1987 - 1999)

- počátek tohoto období začíná přijetím **Jednotného evropského aktu** (*Single European Act*), který formuloval úkoly pro další integrační fázi, jakými mimo jiné byly:
  - vytvoření jednotného vnitřního trhu do konce roku 1992,
  - zavedení politiky směřující k posilování hospodářské a sociální soudržnosti, která by přispívala ke snižování rozdílů v hospodářské vyspělosti různých regionů prostřednictvím strukturálních fondů

- **reforma regionální politiky** v tomto období byla reakcí na vstup Španělska a Portugalska - zemí s nižší ekonomickou výkonností ekonomiky a závislostí na zemědělské produkci
- dalším impulsem byly strukturální **potíže regionů vyspělých zemích** - Velké Británie, severní Francie, Belgie, severního Španělska a Itálie - jejichž tradiční průmyslová odvětví byla postižena změnami v mezinárodním konkurenčním prostředí
- výsledkem reformy byl prvek střednědobého plánování regionálních programů a zavedení principů regionální (strukturální) politiky
- poprvé se objevil koncepční prvek **víceletých koordinovaných rozvojových programů**
- v roce 1988 byla regionální politika integrována s částí sociální a zemědělské politiky do tzv. strukturální politiky či politiky hospodářské a sociální soudržnosti
- Maastrichtskou smlouvou byl v roce 1993 založen **Kohezní fond** - nástroj, který má pomáhat slabším zemím splnit maastrichtská kritéria
- byl založen **Výbor regionů** - nový poradní orgán EU, který se vyjadřuje k problémům s regionálním podtextem a má právo vlastní iniciativy
- ve třetím období se regionální politika reorganizovala do **strukturální politiky**, která komplexněji pokrývá celou oblast hospodářské a sociální soudržnosti, a zaměřila se především na podporu nejméně rozvinutých oblastí

Nová výzva - příprava na východní rozšíření (2000 - 2006)

- na madridském zasedání Evropské rady v roce 1997 byla Evropská komise vyzvána, aby vypracovala materiál o rozšiřování EU → vznikl dokument nazvaný **Agenda 2000**, který nastiňuje základní směry vývoje v kontextu rozšiřování EU
- hlavními prioritami nové etapy dosahování hospodářské a sociální soudržnosti, na nichž se v rámci zvýšení účinnosti strukturálních fondů členské země dohodly, jsou:
  - větší koncentrace finančních prostředků
  - snížení počtu cílů a menší plošnost poskytované pomoci
  - vyšší efektivita využívání pomoci
  - zdokonalení kontroly, zlepšení fungování a správy fondů
  - zjednodušení celého procesu

9.4. Principy regionální politiky EU

- fungování regionální (strukturální) politiky EU je postaveno na několika základních principech, které se odrážejí v programové a právní úpravě celého procesu poskytování pomoci:
  - **Princip programování**
  - **Princip koncentrace (zásada koncentrace úsilí)**
  - **Princip partnerství (komplementarity)**
  - **Princip adicionality (doplňkovosti)**
  - **Princip monitorování a vyhodnocování**

Princip programování

- v zásadě jde o to, že pomoc je namířena do nejméně rozvinutých regionů a je realizována formou víceletých a víceoborových programů, pro které se zpracovávají programové dokumenty
- výsledkem je vzájemně integrovaný programový celek realizovaný v dlouhodobějším horizontu

Princip koncentrace (zásada koncentrace úsilí)

- smyslem této zásady je soustředění největších prostředků do regionů s nejvážnějšími problémy, které jsou určeny pouze na předem definované cíle
- výhody plynoucí z koncentrace jsou mimo větší efektu a větší viditelnosti také snadnější a přehlednější monitorování a kontrola

Princip partnerství (komplementarity)

- poskytnutí pomoci ze strany ES vyžaduje aktivní spolupráci jak samotných příjemců pomoci ve všech fázích a na všech úrovních procesu, tak i dalších subjektů (jmenovaných členským státem) - regionálních, místních orgánů a jiných příslušných veřejných orgánů, hospodářských a sociálních partnerů a dalších
- uplatňuje se zde zásada subsidiarity na příslušné územní úrovni, přičemž celková odpovědnost zůstává na členském státě
- také se respektuje zásada rovnoprávnosti mezi muži a ženami, na niž se v rámci celého Společenství klade velký důraz

Princip adicionality (doplňkovosti)

- prostředky poskytnuté ze zdrojů ES mají doplňovat, respektive posilovat prostředky ze strany příjemce pomoci
- záměrem tohoto principu je důraz na finanční zainteresování členského státu a jeho orgánů, což má vést k vyšší efektivnosti a zodpovědnosti při využívání poskytnutých prostředků

Princip monitorování a vyhodnocování

- jedná se o průběžné sledování a vyhodnocování efektivnosti využívání prostředků ze zdrojů ES, a to ve všech fázích procesu z hlediska věcného i finančního:
  - předběžné hodnocení (ex ante)
  - střednědobé hodnocení (interim)
  - následné hodnocení (ex post)

9.5. Cíle pro období 2000 – 2006

- na plánovací období 2000 - 2006 je vyčleněno **195 miliard EUR** (v cenách roku 1999)
- **základní podmínkou poskytování pomoci je, že celkové roční příjmy kteréhokoli členského státu ze strukturálních operací (tzn. včetně Kohezního fondu) nesmí překročit 4% jeho HDP**

- Cíle pro období 2000 - 2006:

- **Cíl 1 - Povzbuzování rozvoje a strukturálních změn zaostávajících regionů** (69,7 % objemu prostředků strukturálních fondů)
- **Cíl 2 - Podpora strukturálně postižených regionů** (11,5 %)
- **Cíl 3 - Podpora přizpůsobování a modernizace politik a systémů vzdělávání, školení a zaměstnanosti** (12,3 %)

- každá oblast může být zahrnuta buď pod Cíl 1, nebo Cíl 2.
- oba cíle mají regionální charakter, proto se označují jako "**regionální cíle**"
- Cíl 3 se vztahuje na území celé Unie (kromě regionů spadajících pod Cíl 1), proto se o něm hovoří jako o "**horizontálním cíli**"

Cíl 1 - Povzbuzování rozvoje a strukturálních změn zaostávajících regionů

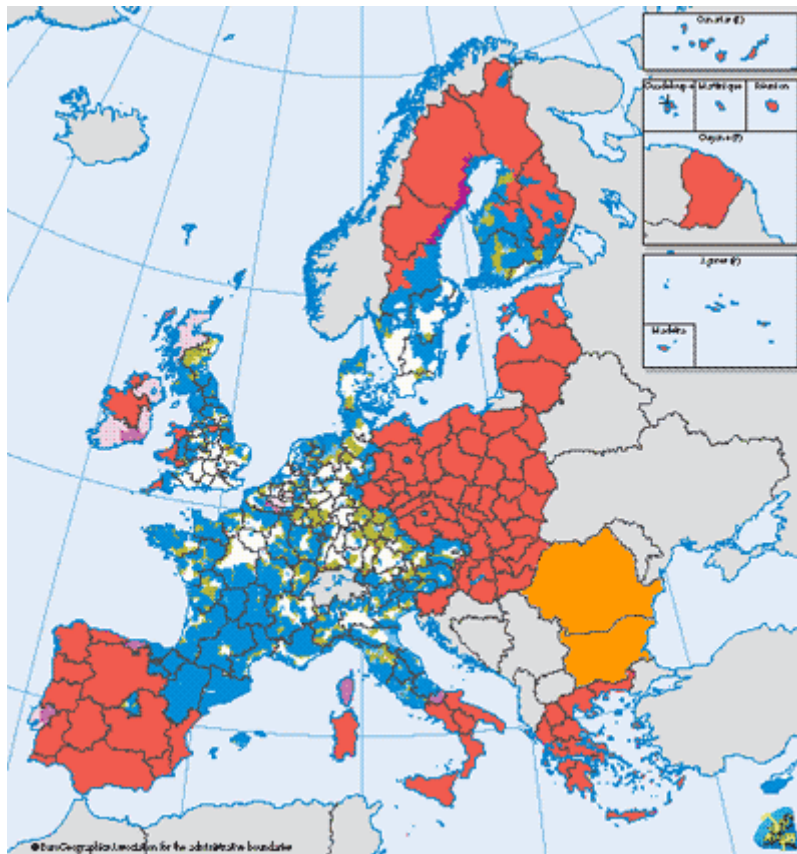
- základním předpokladem pro zařazení do tohoto cíle jsou regiony úrovně NUTS II, ve kterých **HDP na obyvatele** měřený paritou kupní síly za **poslední tři roky je menší než 75 % průměru členských zemí EU**
- vztahuje se také na odlehlé regiony (francouzská zámořská území, některé ostrovy) a řídké zalidněné regiony (oblasti spadající pod bývalý Cíl 6, tj. Finsko, Švédsko).
- seznam regionů s nárokem na pomoc podle tohoto cíle pro příslušné programovací období vypravovává Evropská Komise
- Cíl 1 je dosahován za **podpory prostředků** ze všech čtyř strukturálních fondů - **ERDF, ESF, EAGGF a FIFG**

Cíl 2 - Podpora hospodářské a společenské přeměny oblastí, jež čelí strukturálním obtížím (strukturálně postižené regiony)

- vztahuje se na regiony čelící strukturálním problémům, jejichž obyvatelstvo nebo plocha jsou dostatečně početné či velké
- jedná se o **oblasti** procházející **sociálně ekonomickými změnami v průmyslu a službách**, dále o **upadající venkovské oblasti, městské oblasti** v obtížích a krizí postižené **oblasti závislé na rybolovu**
- obyvatelstvo podporovaných regionů nesmí překročit 18 % celkového počtu obyvatel EU, přičemž pro každý členský stát jsou stanoveny populační stropy
- Cíl 2 je naplňován z **prostředků ERDF, ESF, FIFG**

Cíl 3 - Podpora přizpůsobování a modernizace politik a systémů vzdělávání, školení a zaměstnanosti

- tento cíl slouží jako referenční rámec pro všechna opatření k **podpoře rozvoje lidských zdrojů** na národní úrovni bez ohledu na specifika jednotlivých regionů
- vychází z Amsterodamské smlouvy o zaměstnanosti a z Evropské strategie zaměstnanosti
- jediný fond, který jehož finanční **prostředky** jsou použity na dosažení Cíle 3 je **ESF**

■ Cíl 1	■ Cíl 2
■ Dočasná podpora (do 31/12/2005)	■ Cíl 2 (částečně)
■ Dočasná podpora (do 31/12/2006)	■ Dočasná podpora (do 31/12/2005)
■ Zvláštní program	■ Dočasná podpora (částečná) (do 31/12/2005)
■ Kandidátské země na členství	